

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre IV](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - IV, 09 : De Fortuna](#)

Mythologia, Venise, 1567 - IV, 09 : De Fortuna

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[39\] : De Fortuna](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre IV

[Mythologia, Francfort, 1581 - IV, 09 : De Fortuna](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre IV

[Mythologie, Paris, 1627 - IV, 10 : De Fortune](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre IV

[Mythologie, Lyon, 1612 - IV, 09 : De Fortune](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) , Res/4 Ant. 50

Formatin-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 106v°-108r°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Fortune](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 28/04/2023

Mythologia.

De Fortuna.

Cap. IX.

DE Fortuna, quæ maxime omnium Deorum in quotidianis sermonibus nominatur, & penes quam omnes humanæ vitæ mutationes, omneque facultatum & honorum, & amicitiarum, & commodorum arbitrium esse creditur, nihil neque certum, neque vna multorum scriptorum voce confirmatum habemus, nisi quod rerum omnium sit inconstantissima, neque vlllo in loco diutius potest consistere. Homerus in hymno quodam in Cererem illam fuisse Oceani filiam innuit, & testatur Pausanias in Messeniæ, quippe cum illam etiam cum reliquis filiabus Oceani cum Proserpina colludentibus connumeravit, quam Tychem Græci appellant, quorum carminum hæc est sententia;

10

Vna omnes vario per præta comantia flore,
Candida Leucippe, Phænoque, Electraque, Lanthe,
Melobosisque, Tyche, Ocyrhoë præsignis ocellis.

Orpheus in hymno, quem scripsit in Fortunam, illam natam fuisse à sanguine ait in his;

Αἰματι δακτυλοῦτος, ἀπὸ γένεσσι τοῦχοι ἔχεται.
Sanguine progeneratam, vi & inexpugnabile numen.

20

Quamvis scripsit quidam quod ante Homeri tempora nemo de Tyche mentionem fecit antiquior poeta, neque Hesiodus quidem, qui Deorum omnium ortus conscripsit, de Fortuna meminit omnino. Est enim recens, ut ita dixerim, & Homeri inuentum, Fortuna, quam permulti scriptores post Homeri tempora nobilitarunt. Nam siue ante ea tempora nominata fuit, nullum nomen obtinuit: siue ab Homero primo, certe post eius tempora, vires assumpsit. Hanc ferunt res humanas sursum ac deorsum subvertere pro suo arbitrio, hanc in singulos homines ius habere, hanc ciuitates, hanc regna, hanc amicitias euertere cum libuerit, hanc omnia illa euerfa & iacentia erigere, opulencia, hominumque frequentia replere, & florentissima efficere. Quare

30

siquid prosperum, siquid ex voto, siquid felix ex obscuris causis eueniat; aut contra, siquid turbulentum, molestum, calamitosum contingat, id totum Fortunæ tribuitur. Atque, ut vno verbo dicam, hæc vna rerum omnium domina fuit existimata, ut ait Euripides in Hecuba;

*ἢ τίς, ἢ τίς, ἢ τίς, ποταμὸν ἀνθρώπων ἔργων,
ἢ τίς, ἀλλὰ τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς,
ἢ τίς, ἀνθρώπων, ἀνθρώπων, ἀνθρώπων,
τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς, τίς;*

Dicam viros te Iupiterne cernere?
An frustra eos inuasit illa opinio,

40

Quod vspiam sit forte dæmonum genus,
Fortuna cuncta cum regat mortalia?

Quamvis idem postea poeta factus sanioris mentis, vel minus insanam personam introducens in Electra, Fortunæ autores & moderatores Deos introduxit, illamque Deorum ministram;

*θεῶν μὲν ἵερο ἀργύρο ἑλκόμεν ἔχου
ἄρχοι τῶν τῶν, ἄτακτοὶ ἰπάρκτο
τίς τῶν θεῶν, τίς τῶν ἔχου ἢ ἄτακτο.*
Deos putato Electra fortunæ prius

Istius autores fuisse. postea

Laudato Fortunæ ministrum me, & Deum

Scriptum reliquit Pausanias in Achaicis Fortunam unam esse à Parcis, quæ potentia ceteras sorores antecelleret, quare & Orpheus illi uniuersæ vitæ humanæ potestatem & administrationem ita tribuit;

Εἰς τοὺς πόδας ἔθετο θεῶν ἑκατόμηναν ἄνθρωπος.

Ipsa regis variam mortalem numine vitam.

Cum de illa mentionem fecisset Homerus, non tamen tantum autoritatis potentiaque tribuit, quantum posterorum plerique, quippe cum Diis ceteris propria officia concessisset. Sequentibus postea temporibus quidquid fieret, cuius causa esset occulta, illud Fortunæ imputari cepit: quare Plut. in libello de fortuna Romanorum multa cognomina ab euentu illi indita fuisse memorat. Illud autem idcirco contigit, quia multa sunt fortuna sapientia per similia, ut est apud Athenæum in carminibus Ionis, quæ ibi ita Latina fecimus;

Longissimè a sapientia Fors disidet:

Sed multa perficit tamen simillima.

Theognis omnium bonorum & malorum, diuitiarumque & paupertatis autorem Iouem esse credidit, quamuis illa tam præclara fortunæ Orph. tribuerit; quare videtur Theognis nullam esse Fortunam in his existimasse;

Ζεὺς, ἄρτι τοῦ τελέσσειτο ἰσχυρῶς καὶ λαοὶ πάλα.

ἄλλα μὲν καὶ καὶ καὶ, ἄλλα μὲν ἰσχυρῶς ἔχου.

Iupiter huc illuc interdum pondera sestet.

Nunc dat diuitias, nunc dat habere nihil.

Quare præclare scriptum est à Iuuenale stulte inter Deos collocatam fuisse Fortunam. Nam si prudentia potius, quam temeritate quadam & excitate mentis res humanæ gubernarentur, oblitesceret penitus è mentibus hominum fortunæ nomen; fieretque sibi quisque illa fortuna, quam sibi parasset, ut nos in epistola quadam scripsimus, quam metro compositam ad singularis tum prudentiæ & probitatis, tum etiam scientiæ virum clarissimum Senatorem Venetum Petrum Sanitum, quem ob singulares animi sui dotes facile principem suæ ciuitatis ausim dicere, misimus.

Aut tam occulta via est prudentiæ, & alta: futuri

Vt solis sit nota Deis series: ratione

Et trahitur certa venturi temporis ordo.

Aut si nulla regit mentes vis ætheris alti, &

Ingenium fit cuique suum Fortuna; miselli

Erramus cæci tetra caligine messi.

Nec quidquam rectum certa ratione, modoque

Conamur, velut in tenebris erramus; & ipsa

Inscitia à nobis factorum creditur ordo.

Deteriora capi contingit, ac optima sordent,

Candida nigrescunt, nigrantiaque alba videntur.

Sed quod inscitia mentibus hominum insidet, sæpius illi admonendi sunt, &

Nullum numen abest, si sit prudentia; sed te

Nos facimus fortuna Deam, cæloque locamus.

Sapientissimè igitur Bupalus, opinionem hominum secutus, ut est in Messeniacis Pausanix, ædificandis templis, fingendisque simulacris ingeniosus ac solers, Fortunæ signum apud Smyrnegos omnium antiquorum primus effinxit;

Mythologia.

xit; cuius capiti polum imposuit, cum altera manu vocatæ Amalæ hex cornu teneret. Neque aliud Archilochus significare voluit, qui anum dextra flammam, at sinistra manu aquam gestantem effinxit, nisi fortunam eandem bonorum & malorum cellariam; quæque donet felicitatem, eandem & calamitates afferre. Nam cum perditis, & omni flagitiorum genere contaminatis hominibus facultates plerumque obueniant, multique viri boni sint inopes, Fortuna cæca, & inconsiderata, & inconstans, & ebria ac titubans dicta est, ut patet ex his apud Ouid. in lib. 2. de Ponto;

10 Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat,
Et manet in nullo firma, tenaxq; loco.

Sic etiam Palladas inquit in his carminibus;

*ὅτ' ἄριστο, ἢ ἑστὸν ἴδιον ἔχον, μὴ πῦρ ἀδὲν ἔρπονται,
ἢ ἰσχυρὸν ἀδὲν, ἢ ἰσχυρὸν ἔρπονται.*

*μῦθος τῆς ἀφαισῆτος ἵππου, περὶ τοῦ θεοῦ Ἰσχυροῦ
ἢ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ ἰσχυροῦ ἰσχυροῦ.*

Improba non nouit leges Fortuna, modumue,

Sed semper, quo fert impetus, illa ruit.

Illam odit plerumque bonos, blanditur iniquis.

Et monstrat quæ sint robora stultitiæ.

20 Quæ de causa fuit exillimata à poetis super rota quadam perpetuo circumuolui; ita ut nunquam in eodem loco diutius perfleret, ut in eo versu significauit Tibullus in primo Elegiarum;

Versatur celeri Fors leuis orbe rotæ:

Et Quid. secundo de Ponto;

Scilicet indignum iuuenum rarissime ducis

Te fieri comitem stantis in orbe Dex.

Quod ideo fictum est, quoniam non solum ea, quæ bona hominum sunt, assidue subuertuntur; verum etiam quia consiliorum incerta est ratio, cum multa sint quæ nullo pacto præuidere possimus, ut nos in quadam epistola lusimus his versibus; quæ

30 ad clarissimum & integerrimum Causidicum, singularisq; eruditionis & integritatis virum Philippum Tertium cognomine aliquando misimus.

Nondum onerata ratis cum staret vincæta sereno

Ac: here, & infami tacitè pellacia ponti

Alliceret puppes, quoties retinacula nautas

Inuitos tenuere, suis ubi compedis arcta

Demeret Hippotades rapidis iam vincula ventis?

At contra; quoties qui in incla frementibus undis

Soluerunt, vastum nimbis tollentibus æquor,

Mitæ pæcatis fulcarunt alta procellis?

40 Hanc Deam cum cæcam finxissent antiqui in curru vehi solitam dixerunt, qui ab equis cæcis trahebatur, ut ait Ouid in epistola ad Liuiam;

Fortuna arbitriis tempus dispensat ubiq;

Illam rapit iuuenes, corripit illa, senes.

Quæq; ruit, soribunda ruit: totumq; per orbem

Fulminat; & cæcis cæca triumphat equis.

Nullus est omnium Deorum, qui tot conuicia, tot lamentationes, tot querelas mortalium in se audiat: quam ab hominibus tanquam scopum cõtumeliarum, ne de diuina admixtione tam nefarè pro stultitia nostra quereremur

remur, introductam fuisse iudico. Hanc cœcam, hanc stultam, hanc temerariam, hanc leuissimam, hanc amentium parentem, hanc bonorum nouercam appellarunt: Huic pro bene acceptis petraræ sunt gratiarum actiones, at frequentissimæ pro calamitatibus contumeliæ & obiurgationes. Hæc eadẽ tantum exultationis, tantumq; imperium ab Homeri temporibus accepit, vt Iupiter de cœlo ab ea prope fuerit detrusus, omnemque rerum administrationem & sceptrum ipsam e manibus illa Iouis prope extorserit, sicut crediderunt insulsi homines. Atque vt summam dicam, nulla alia de causa excogitatum fuisse Fortunæ nomẽ ab antiquis crediderim, nisi vt hominum lamentationes a summi Dei cogitatione ad inane nomen, & ad numen quod nusquam existeret, diuerterent. Nam cum quid aduersum accidit, illud diuino consilio euenire constat, cum omnia a Deo proueniant. Quod si homines omnes sapientes essent, facile cû eo viro optimo dicerent, si bona de manu domini accepimus, quare non & mala sustineamus? at quoniã pauci sunt sapientes, cû pro acceptis malis doleamus, non'ne præstat de vano nomine Fortunæ, q̃ de diuina prouidentia queridat de Fortuna satis, nunc de Apolline dicamus.

De Apolline. Cap. X.

FVit Apollo, vt diximus, Latonæ Iouisque filius, siquidem Latona a Ioue compressa vno partu Apollinem & Dianam peperit, vt ait Hesiodus in Theogonia;

*Λυτὰρ Ἰσθλάωνος καὶ Ἄρτου τοῦ Ἰουλιάρου,
Ἰσθρίων τε γένεσι κατὰ πάλαιον ἔπος,
Γένεσ' ἄρ', ἀπὸ τοῦ Διὸς φιλίῳ τε γένεσ'.*

At Phœbum peperit, peperit Latona Dianam,
Pignora cunctorum quæ sunt clarissima diuum,
Cœlicolum regi magno coniuncta tonanti.

Quare Apollo ita gloriatur apud Ouid. se e Ioue natum esse;
mihî Delphica tellus;

Et claros, & Tenedos, Panopæaque regia seruit.
Iupiter est genitor.

Herodotus autem in Euterpe non Iouis, at Dionysii filios fuisse Apollinem & Dianam scribit in his, *Ἰσθλάωνος δὲ καὶ Ἄρτου, Διὸς ἑὸν καὶ Ἰουλιάρου καὶ Ἰσθρίων. Ἀπὸ δὲ τῶν Ἰσθρίων καὶ τῶν Ἰουλιάρων γένεσ' ἄρ' Ἄρ' καὶ τῶν Ἰσθρίων.* Apollinem ac Dianam Dionysii & Isis filios esse aiunt; Latonamque illorum fuisse nutricem, cum illos seruauerit. Nam Latona cum esset vnã ex octo Diis Aegyptiorum, a Cere deponitum apud se Apollinem seruauit, cum in insula Phœce siue natante ab impetu Typhonis Osiridis filios quærentia protexisset. uos filios qui Latonæ attribuunt, in Delo peperisse dicunt, vt testatur Cicero in actione 3. in Verrem. Poltridie cum spoliatum sanum viderent ii, qui Delum incolebant, grauiter ferebant: est enim tanta apud eos eius sani religio, vt in eo loco ipsum Apollinem natum esse arbitrentur. Atque Homerus hymnographus in Delo palmæ arborem fuisse loquit, quæ ostendebatur, cui innixa Latona Apollinem peperit, vt est in his;

*Ἐν δὲ τῷ ἔθει τῶν Ἰσθρίων ἄρ', καὶ Ἰσθρίων ἄρ' ἄρ'.
Ἐν δὲ τῷ ἔθει τῶν Ἰσθρίων ἄρ' Ἰσθρίων ἄρ' ἄρ'.*

In monte excelso deslexa, in vertice Cynthi,

Inopi